

Brug din brændeovn korrekt og reducér de sundhedsskadelige partikler

I Danmark er vi vilde med brændeovne. Og det gælder også på Amager. En bagside til hyggen og varmen er den høje partikeludledning som brændeovnene er årsag til. Heldigvis er der flere ting du kan gøre for at fjerne en stor del af de sundhedsskadelige partikler i røgen fra din brændeovn.

Af Dorte Grastrup-Hansen,
Centerleder for Miljøpunkt Amager

Spørgelysten var stor da Miljøpunkt Amager havde inviteret til 'Orienterings- og debatmøde om brændeovne og luftforurening' i Bibliotekshuset ultimo oktober. På landsplan har ca. hvert tredje hjem en brændeovn og ifølge Skorstensfejterne i København, er der 15.000 brændeovne i byen, hvoraf 2.700 befinder sig på Amager. I København dækker brændeovne under 0,5 % af energiforbruget i byen, men brænderøg står for 30 % af partikeludledningen. De 15.000 brændeovne i København udleder, ifølge DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, lige så mange fine partikler i en fyringssæson, som al vejtrafikken i København udleder på et helt år.

Luftforurening og skadelige stoffer i brænderøgen

Forurening fra brændefyring forårsager 550 dødsfald og 330.000 luftvejslidelser i Danmark hvert år ifølge DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. Og brændefyringen giver skader på danskernes helbred for knap 6 mia. kr. årligt. Det skyldes at røg fra brændefyring indeholder sundhedsskadelige stoffer, fordi forbrændingen ikke er fuldstændig. DCE opgjorde i 2014, at brændeovne og brændekedler i Danmark udleder 15.000 ton fine partikler, 4.000 ton sodpartikler og 12 ton tjærestoffer, det svarer til henholdsvis 65 %, 60 % og 80 % af den totale danske udledning. Herudover kan forurening fra

brændefyring også bidrage markant til lugtgener og forurening med ultrafine partikler i lokalområder. Brænderøgen kan desuden give en signifikant indeklimateforurening. Det Økologiske Råd har foretaget målinger i parcelhuse, og her blev der efter 3-4 timers fyring fundet koncentration af ultrafine partikler fra brænderøgen i stuen på ca. 30.000 partikler pr. cm³ svarende til niveauet på en stærk trafikeret vej.

For et år siden startede Copenhagen Solutions Lab projektet Air-View, og siden har en Google Street View-bil med avanceret måleudstyr kørt gennem Københavns gader og målt luftkvaliteten. Alle gader i Københavns Kommune er blevet målt mindst tre gange, og nogle gader er blevet målt op til 30 gange. Bilen har blandt andet målt ultrafine partikler og sod. Disse partikler kan stamme fra brændeovne. Det kræver dog flere analyser for at kunne præcisere hvor stor en andel af partiklerne, der stammer fra brændeovne. De foreløbige målinger viser, at luftforureningen i København er særlig stor i centrum og ved de store indfartsveje. Google-bilen vil fortsat køre i Københavns gader og måle luftkvaliteten indtil marts 2020. Til debatmødet præsenterede Copenhagen Solutions Lab den helt nye kortlægning, hvor man for første gang nogensinde har fået et detaljeret billede af luftforureningen – gade for gade. Du kan finde kortet online på <https://insights.sustainability.google/labs> (vælg Copenhagen).

Udskift din gamle brændeovn, få en skrotpræmie og halvér forureningen

Partikeludledningen fra brændefyring kan mere end halveres blot ved at udskifte ældre fyringsenheder med nye, mens forureningen kan reduceres over 99 % ved at udskifte til andre varmekilder fx fjernvarme eller varmepumpe.

En gammel brændeovn udleder i gennemsnit tre-fem gange så mange partikler som en brændeovn, der opfylder 2015-lovkravet til nye brændeovne. De ældste ovne fra før 1990 forurener i gennemsnit mest. Forureningen fra både nye og gamle ovne afhænger dog også af, hvordan man tænder op og fyrer i dem. Der er afsat 46 mio. i skrotpræmie i 2019 og 2020. Skrotpræmien er 2.000 skattefrie kroner. Læs mere i faktaboksen eller på Miljøstyrelsens hjemmeside www.fyr-den.nu, hvis du vil finde ud af om din brændeovn eller pejseindsats er berettiget til skrotpræmie.

God fyringsteknik - sådan tænder du korrekt op

Korrekt optænding og fyring er vigtig for at undgå uønsket røgudvikling og partikeludledning. Du kan fjerne en stor del af de sundhedsskadelige partikler i røgen fra din brændeovn i optændingsfasen ved at tænde op i toppen. Læg to stykker brænde i bunden. Ovenpå stabler du pindebrændet i flere lag med luft imellem, og øverst et par tændblokke eller 4-5 sammenkrøllede avissider, og så tænder du foroven. Flammerne skal brænde oppefra og ned ligesom et stearinlys. Derudover er det vigtigt at du kun bruger rent og tørt træ og sørger for rigelig forbrændingsluft i ovnen. Se foto af optænding fra toppen og de fire råd i faktaboksen om korrekt fyring.

Sådan søger du om skrotpræmie

Følg disse fem trin, når du vil søge om skrotpræmien.

1. Tjek din brændeovns alder
2. Få godkendelse fra din skorstensfejer
3. Tag et billede af din brændeovn (før/efter skrotning)
4. Skrot din brændeovn
5. Udfyld ansøgningen på braendefyrsportalen.dk

Fire gode råd til korrekt optænding

1. **Tænd op fra toppen**
Flammerne skal arbejde sig oppe fra og ned som et stearinlys.
2. **Brug kun tørt træ**
Våd træ ryger for meget. Fyr aldrig med affald, reklamer, behandlet træ eller lignende.
3. **Sørg for rigeligt med luft**
Skrue først ned for luften, når flammerne bliver lysere. Fyr lidt ad gangen og brug ikke for store stykker træ.
4. **Røgen skal være næsten usynlig**
Gå udenfor og tjek, at der hverken er for meget røg, eller at det lugter grimt.

Foto: Bolius

Hold et Home Party med din skorstensfejer

Invitér dine naboer til Home Party med en skorstensfejer for at få alt at vide om, hvordan du fyrer korrekt i din brændeovn. Hvis I er mindst ti personer til et Home Party, kommer skorstensfejeren gratis på besøg. Et Home Party, hvor mange af nabolagets beboere deltager, kan være en god måde at skabe en konstruktiv stemning omkring gode fyringsvaner, både med hensyn til kvalitet af brændsel og fyringsteknik. Skorstensfejeren kan desuden give nyttige råd til, hvordan eventuelle røgproblemer kan reduceres. Hvis du vil arrangere et Home Party så skriv til lauget@skorstensfejeren.dk eller ring til 60 16 20 20.

Alternative løsninger

Filter

Der er også firmaer, der tilbyder filterindsatser til din skorsten. Til debatmødet blev der præsenteret et filter, der kan monteres i skorstenen. Flere undersøgelser har bekræftet en betydelig reduktion af ultrafine partikler ved anvendelse af filteret. Derudover var der også en reduktion af alle partikler samt dioxiner og PAH. Yderligere reduceres mængden af sod på både nye og gamle ovne. Filtrene er dog forholdsvis dyre.

Gas

En anden mulighed er at udskifte din gamle brændeovn med en gasovn. Den nye generation af gaspejse kan brænde både naturgas, bygas, flaskegas og biogas, så de kan installeres i stort set alle boliger. Forbrænding af gas udleder næsten ingen sundhedsskadelige partikler, og du slipper for besværet med brænde, optænding og aske. Gaspejserne kan også betjenes med en fjernbetjening eller smartphone. Og hyggeværdien er stadig i top.

Røggener fra naboen

Røggener fra naboen er et velkendt problem, ikke kun på grund af lugten og partikelforureningen, men også fordi det kan føre til en potentiel nabokonflikt. Cirka halvdelen af de fremmødte borgere til debatmødet følte sig generet af naboens brændeovnsrøg. I en sådan en grad at de ikke kunne være i deres have eller lufte ud. I nogle tilfælde kan problemer med røg fra brændefyring klares med en dialog med naboen. Måske er naboen slet ikke klar over, at vedkommende fyrer på en måde, der forurener og generer dig. Og måske vil naboen hellere end gerne ændre på sin måde at fyre på, hvis vedkommende får det at vide. Mange vælger at tie stille om, at røgen generer – eller nøjes med at brokke sig til andre naboer. Det løser ikke problemet. Men det kan dialog til gengæld ofte – så start med at snakke med den nabo, hvis brænderøg generer, for at finde en løsning. Målet er at finde en løsning på røgproblematikken i en god tone, så du ikke behøver at have besvær med at starte en sag hos kommunen.

En anden mulighed er at drøfte emnet på en generalforsamling, holde et Home Party i grundejerforeningen, eller lave lokale vedtægter/aftaler i grundejerforeningen om ikke at have brændeovne. Det Økologiske Råd er interesseret i at lave 'Røgfri boligområder' som et forsøgsprojekt med en grundejerforening i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse. Det vil kræve at grundejerforeningen indfører forbud mod afbrænding af fast brændsel uden røggasrensning i sine vedtægter. Kontakt Det Økologiske Råd hvis din grundejerforening er interesseret i at samarbejde.

Hvis det ikke lykkes at løse problemet med røggener fra din nabo med dialog, kan du klage til kommunen. Det er den kommune, du er bosat i, der er miljømyndighed i forhold til lokale røggener. Det er Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune, der tager sig af klager over røg og lugt fra brændeovne. Du kan finde en klageformular på kk.dk/støj.

Orienterings- og debatmødet var støttet af Amager Øst Lokaludvalg, Miljøstyrelsen og EU Life projektet Clean Heat.

Du kan sende en mail til post@miljopunkt-amager.dk hvis du vil have tilsendt præsentationer fra debatmødet. Du kan også få mere information om brændfyring på www.braendefyringsportalen.dk

Om Miljøpunkt Amager

Miljøpunkt Amager er det lokale miljøcenter på Amager, der arbejder for en bæredygtig udvikling og fremme miljøtiltag på Amager. Vi arbejder for at gøre det lettere for borgere og erhverv på Amager at træffe de miljørigtige valg i hverdagen. Hos os kan du få information om miljøforhold, hjælp til idéudvikling, kontakt til samarbejdspartnere mm.